

чаях, когда это возрастание происходит не за счет увеличения долговых обязательств, а вследствие увеличения собственного капитала. Уменьшение валюты баланса свидетельствует о сужении деятельности предприятия. Поэтому в таких случаях необходимо детально рассмотреть каждую причину сужения деятельности предприятия. Отрицательным явлением в балансе есть возрастание дебиторской и кредиторской задолженности отчетного периода.

Важным показателем при оценке финансового состояния является платежеспособность предприятия, которую определяют расчетами коэффициентов ликвидности. Ликвидность характеризует способность предприятия быстро мобилизовать активы для погашения своих обязательств. Все активы предприятия имеют разную ликвидность – способность быстро превращаться в денежные средства. Наиболее ликвидными активами являются денежные средства и их эквиваленты, а также текущая дебиторская задолженность. К высоколиквидным активам относят также ценные бумаги, которые относятся к текущим финансовым инвестициям. Менее ликвидными активами являются товары, готовая продукция, запасы, незавершенное производство [5].

Учитывая уровень ликвидности активов, мы выделяем такие виды платежеспособности: денежную, расчетную и финансовую. В соответствии с этим рассчитываются соответствующие коэффициенты, используя данные Баланса и Отчета о финансовых результатах.

Проведя расчеты коэффициентов и показателей возможно исследовать реальное состояние, в котором находится предприятие, его кредитоспособность, экономическую привлекательность и эффективность использования активов.

IV. Выводы. Финансовое состояние – важнейшая характеристика экономической деятельности предприятия. Оно отображает конкурентоспособность предприятия, его потенциал в деловом сотрудничестве, оценивает, в какой мере гарантированы экономические интересы самого предприятия и его партнеров финансовыми и другими отношениями. Без анализа финансового состояния сегодня становится невозможным функционирование любого субъекта экономической деятельности, включая и тех, которые по определенной причине не преследуют цель максимизации прибылей. Если эффективность хозяйствования является добровольным делом агента экономической деятельности, то финансовая отчетность – обязательна: даже мелкие частные предприятия обязаны анализировать свою финансовую деятельность, на основе которой они строят отчетность перед органами Государственной налоговой администрации.

Поиск эффективных механизмов управления финансовыми ресурсами и обеспечение их реальной интеграции в систему рыночного отношения предопределяет необходимость разработки определенной финансовой стратегии. Ведь сегодня нас отделяет уже немало времени с того момента, как Украина стала на путь рыночных преобразований. Этот путь и до сих пор остается сложным и запутанным потому, что все привыкли слышать о реформировании экономики, не замечая реальных перемен к лучшему. Поэтому реформы нужно начинать с основы. Рассмотренная тема предлагает углубиться не только в определение финансовой отчетности для проведения оценки финансового состояния предприятия, а и в саму сущность. Так как уметь рассчитывать финансовые показатели и коэффициенты – это только малая основа для компетентной финансовой оценки.

СПИСОК ЦИТИРОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Заглада И.В. // Финансовый контроль. – 2007 г. – №6.
2. Закон Украины от 16.07.1999 г. № 996-XI «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» // Бухгалтерский учет и аудит. – 1999. – №9. – С. 3-8.
3. Экономический анализ: Уч. пособие / М.А. Болюх, В.З. Бурчевский, М.И. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.
4. Приказ «Об утверждении Методики анализа финансово-хозяйственной деятельности предприятий государственного сектора экономики» от 14.02.2006 г. №170, зарегистрирован в Министерстве юстиции Украины 27.03.2006 г. за № 332/12206
5. Островская О.А. Оценка финансового состояния предприятий в условиях стандартизации финансовой отчетности // Бухгалтерский учет и аудит. – 2003. – №2. – С. 28-35.
6. Положения (стандарты) бухгалтерского учета 1-6.
7. Финансы предприятий: Учебник / А.М. Поддериогин, М.Д. Билык, Л.Д. Свекла и др.; Рук. кол. авторов и науч. редактор профессор А.М. Поддериогин – 5-е издание, переработанное и дополненное. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
8. Шило В.П., Верхоглядова Н.И., Ильина С.Б., Темченко А.Г., Брадул О.М. Анализ финансового состояния производственной и коммерческой деятельности предприятия: Учеб. пособие. – К.: Кондор, 2005. – 240 с.

УДК 336.717.657

АКТУАЛЬНІСТЬ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Колісниченко Ю.О.

Научный руководитель: к.е.н., доцент Кундря-Висоцька О.П.

УО «Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України»

Резюме

Фактическая оценка интеллектуального капитала и разработка отчетности позволила бы предприятиям реально расширить свою клиентуру, повысить конкурентность на рынке, а также подать информацию менеджерам для формирования стратегии развития. Традиционная система отчетности на основе баланса и гудвила не дает реальной оценки стоимости компании, отчет по использованию интеллектуального капитала дал бы возможность оценить потенциал компании.

Resume

The factual evaluation of the intellectual capital and formation the statement would enable enterprises to enlarge the clientele, high up the competitiveness on the market and also to give the information to managers, which would help them to form the development strategy. Traditional system of the statement on the base of the balance sheet and goodwill does not give the real evaluation of the company's price, intellectual capital statement would gave an opportunity to charge the company's potential.

Постановка проблеми. Традиційна фінансова звітність не дає змогу реально оцінити потенціал компанії, оскільки значна частина ринкової вартості не відображається у балансі. Зростаюча роль інтелектуального капіталу, який «створює» ринкову вартість, вимагає запровадження нових методик оцінки вартості підприємств.

Метою даної статті є обґрунтування необхідності запровадження методик оцінки інтелектуального капіталу з метою підвищення конкурентоспроможності на ринку та збільшення числа клієнтів.

Обґрунтування отриманих власних результатів. Про зростаючу роль інтелектуальних активів, які не ідентифікуються національними стандартами бухгалтерського обліку, свідчить той факт, що ринкова вартість підприємства на сьогоднішній день може у десятки чи навіть в сотні разів перевищувати балансову вартість об'єкта. Західні дослідники констатують, що «за останні 20 років суттєво розширилася різниця між вартістю підприємств, яка зафіксована у балансових звітах, і оцінкою цієї вартості зі сторони інвесторів» [3, с.95]. До 90% ринкової вартості компанії тепер створюється у результаті ефективного використання інтелектуального капіталу [5, с. 14].

Слід зауважити, що сучасна фінансова звітність потужних підприємств не надає потрібної інформації зацікавленим користувачам на предмет реальної оцінки та визнання інтелектуального капіталу нематеріальними або нефінансовими активами.

«Нефінансові активи» фірми трактують як *інтелектуальний капітал*, проте у стандартах обліку таке поняття взагалі відсутнє. Вітчизняні стандарти бухгалтерського обліку, як і міжнародні, дають змогу оцінити лише незначну частину нематеріальних активів. Більшість з цих активів можна оцінити непрямым шляхом, через гудвіл - перевищення ринкової вартості над балансовою. На нашу думку, ототожнювати інтелектуальний капітал та гудвіл є принципово невірно, оскільки гудвіл з'являється на балансі фірми після продажу чи реорганізації, а інтелектуальний капітал є присутній завжди.

Дослідження показали, що існує декілька теорій оцінки інтелектуального капіталу, багато вчених використовують термін *неідентифіковані* або *внутрішньостворені активи*. Сюди відносять репутацію компанії, кваліфікацію, чесність і точність працівників, унікальність стратегії розвитку, систему корпоративного управління, стійку клієнтуру та ін.

На сучасному етапі розвитку науки фактично неможливо визначити розмір інтелектуального капіталу у грошовому вимірі. За останні 20 років потужні світові компанії добровільно додали до своїх річних звітів звіти про використання інтелектуального капіталу. Особливо актуальними такі звіти є для компаній невиробничої сфери, реальні активи яких не є великими, проте інтелектуальний капітал є досить потужним, тому ринкова вартість може у декілька разів перевищувати балансову.

Вперше такий звіт у 1991 році опублікувала шведська страхова компанія Scandia, автором звіту є вчений Л.Едвінсон, який вперше застосував термін «інтелектуальний капітал» та розробив ілюстрацію балансу компанії (рис 1). Зараз ця компанія успішно працює у 25 країнах світу, а ринкова вартість її підрозділів постійно зростає [3, с.95].

Виникає питання, для чого ж взагалі вимірювати ці активи, якщо можна скористатися поняттям гудвіл і вигідно продати свою компанію на ринку, за ціною, що у кілька разів перевищує балансову? Проте не завжди інвестори та аналітики можуть вірно оцінити вартість компанії. Про це свідчить приклад відомої компанії (рис 2,3).

Рисунок 1 Баланс Едвінсона [3, с.95]

Визначити ринкову вартість компанії Nokia у 2000 році у 190 млрд \$ стало можливим за рахунок того, що інвестори на Хельсінській фондовій біржі давали за 1 акцію компанії 40,90 \$ [7]. Однак річний звіт компанії не дає пояснення, звідки взялася саме ця цифра, тобто інтелектуальний капітал був оцінений непрямым шляхом, через ринкову вартість. Якщо б у цей період компанія була продана, то облікувати дану різницю можна було б як гудвіл. Проте компанія залишилася у руках попередніх власників і для бухгалтерів цифра 184 млрд \$, яка є вартістю інтелектуального капіталу не має значення. Однак рівно через рік ринкова вартість компанії зменшилася майже на 47% (рис 3).

Таке зменшення ринкової вартості компанії пояснюється тим, що у 2001 році експерти проаналізували майбутнє усієї галузі телекому і передбачили різке падіння рентабельності підприємств цієї галузі.

Рисунок 2 Вартість компанії NOKIA у 2000 році [7]

Даний приклад яскраво ілюструє різницю між поняттями «гудвіл», який є зовнішньою оцінкою, та «інтелектуальний капітал», який компанія може оцінити самостійно. На сучасному етапі розвитку теорій про інтелектуальний капітал не існує універсальної теорії, яка би дала змогу визначити розмір «прихованої вартості» у грошовому вимірі. Проте потужні зарубіжні компанії розробляють власні системи показників, які у відносних величинах показують ступінь використання інтелектуального капіталу. Зокрема, зараз реалізується масштабний проект MAGIC (Measuring and Accounting Intellectual Capital), у якому беруть участь понад 40 потужних фінансових та виробничих корпорацій, серед яких Siemens, Sonera, Volkswagen. Уряд Данії з 1996 року ініціює і фінансує проект, у якому беруть участь 17 компаній. Метою даного проекту є публікація звітів про використання інтелектуального капіталу. Кінцевою метою таких проектів є запровадження метод оцінки інтелектуальних активів у грошовому виразі та можливість віднесення їх на баланс. На нашу думку, рано чи пізно така можливість настане і тоді бухгалтерські стандарти потрібно буде змінювати. Проте на даному етапі дуже корисним для підприємств не виробничої сфери може бути використання таких звітів.

Рисунок 3 Вартість компанії NOKIA у 2001 році [7]

Висновки. У такий спосіб, фактична оцінка інтелектуального капіталу та розробка відповідної звітності дала би можливість компаніям реально розширити коло своїх клієнтів, підвищити конкурентоспроможність на ринку, а також надати інформацію менеджерам щодо розробки стратегії розвитку. На нашу думку, сучасна система бухгалтерської оцінки на основі балансу та гудвілу не дає реальної оцінки вартості компанії, тому доцільно запровадити добровільну звітність по інтелектуальному капіталу.

СПИСОК ЦИТИРОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Заруба Ю. Ризики деловой репутации банков // Вісник НБУ - 2006. - №10. - с. 16-17.
2. Костюк А. Зачем и когда внедряют CRM? // Менеджмент и менеджер. - 2004. - №2. - с.45-50.
3. Просвирина И.И. Интеллектуальный капитал и интеллектуальные активы компании // Экономика и управление. - 2006. - №1. - с.94-98.
4. Просвирина И.И. Интеллектуальный капитал: новый взгляд на нематериальные активы // Финансовый менеджмент. - 2004. - №4. - с. 50-54.
5. Старкова Н., Костецкий А. Интеллектуальные активы фирмы: идентификация и управление // Менеджмент и менеджер. - 2004. - №2. - с. 13-20.
6. Штейн О. Нові тенденції в розвитку банківського маркетингу // Вісник НБУ - 2006. - №8.-с.51-55.
7. Measuring Intangibles and Intellectual Capital - An Emerging First Standard / www.sveiby.com.
8. www.intellectualcapital.com